

Defined Ambition

Samen wonen in een eigentijds pensioenhuis

Een noodzakelijke stap in de
evolutie van het pensioencontract
naar een duurzaam evenwicht
tussen 'willen en kunnen'

Netspar 14 nov 2014 - Jan Tamerus

1

Jan Tamerus

Brug mogelijk tussen twee werelden?

Collectieve risicodeling, je moet het niet willen!

- Bijna geen meerwaarde meer
- Complex
- Niet te waarderen
- Je doet aan herverdeling
- Buffers zijn niet-inzichtelijke en gevaarlijke dingen
- Niet transparant
- Slecht voor het vertrouwen
- Geeft ruzie tussen generaties

Hoe kun je nu pleiten voor individuele potjes?!

- Dat is doorschietende transparantie
- Iedereen kijkt verlekkerd naar zijn potje
- Zal niet lukken dat voor later te bewaren
- Dat is einde van de solidariteit
- Dat is einde van ons mooie stelsel
- Dat is uiteenspatten in ieder voor zich en allemaal te weinig

De succesnummers van ons pensioensysteem

- Inkomensgerelateerd
  - Doel en dus vertrouwen individu: 'verzekerd' van inkomen om bestedingspatroon voort te zetten
  - Doel maatschappij: tweede pijler, sociaal doel in aanvulling op AOW: economisch en sociaal zelfstandige ouderen
- Koopkrachtbestendig en levenslang
  - Voorkomt dat pensioen te vroeg op is en daarmee onnodig beroep op algemene middelen
  - Vergrijzing doet belang toenemen: meer bijdragen aan zorgkosten
- Paternalisme
  - Bescherming individu
  - Bescherming maatschappij tegen tweedeling en beroep op algemene middelen
- Collectieve risicodeling
- Verplichtstelling, klein en groot

De kracht van collectieve risicodeling

- Welvaartswinst voor individu en BV Nederland door aanvulling op incomplete markten
  - Delen van niet-verhandelbare risico's: langlevens en inflatie
- Collectieve buffers dempen en egaliseren schokken
  - Je spaart uit wat je nu niet nodig hebt voor later als je tekort komt
  - Kahneman: welvaartswinst van genoeg=genoeg voor het individu; stabiel inkomen geeft vertrouwen
  - Dempt pech- en gelukgeneraties: stabiliteit geeft welvaartswinst, ook voor de BV Nederland
- Buffers (vrij vermogen) zijn een additionele winstbron
  - Geld wordt met geld verdiend (WRR 2000)
  - Meer pensioen geeft welvaartswinst voor individu en BV Nederland
- Maakt discretionair ingrijpen mogelijk bij 'unknown unknowns'
  - Evenwichtige reset dempt de pijn (of het geluk)
- Vergroot de kracht van LT beleggingsstrategieën
  - Welvaartswinst uit rendement voor individu en BV Nederland

Ondanks politieke en governance risico's

- Subjectiviteit
  - In waardering van niet-verhandelbare risico's
  - In verdeelregels (buffers)
- Herverdeling in waarde tussen generaties
- Te gemakkelijk doorschuiven naar de toekomst
- Afromen buffers
- Meerwaarde lastig te bepalen
  - Hoe waardeer je 'genoeg = genoeg'?
  - Hoe waardeer je risico's waar geen marktwaarde voor is?
- Meerwaarde delen beleggingsrisico's afgenomen
  - Bot premiestuur
  - Begrensd in de tijd uitsmeren
- Niet kunnen waarderen/berekenen betekent niet dat het er niet is cq het niet kan/mag!

De kracht van verplichtstelling

- Verschaft continuïteit om welvaartswinst van collectieve risicodeling te kunnen incasseren
- Maakt toegang op gelijke voorwaarden mogelijk voor alle werknemers en (in bedrijfstak) voor alle werkgevers
- Voorkomt free-rider gedrag binnen een onderneming (werknrs) en binnen een bedrijfstak (werknrs en werkgrs)
- Voorkomt concurrentie tussen werknemers en in bedrijfstak tussen werkgevers op pensioenkosten
- Zeer efficiënt (schaal en risicodraagvlak)
- Alleen daar waar een collectief dat wenst
  - Op werkgeverniveau
  - Op bedrijfstakniveau
  - Op beroepsgroepniveau
  - Op 'zzp-niveau'?
  - Legitieme vraag: Waarom mogen zzp-ers 'free-riden'?

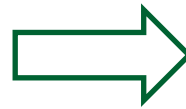
Veranderende wereld vraagt verbouwing

economie

demografie

**FTK:
Financiële
Houdbaarheid**

arbeidsmarkt

maatschappij

**Klijnsma:
Maatschappelijke
Houdbaarheid**

- **Flexibiliteit**
  - Aanpasbaar voor schokken – was ook argument voor reële contract
  - Aanpasbaar voor unknown unknowns
- Herbezinning op risicoprofiel en toedeling risico's (jong – oud)
  - Werkgever trekt zich terug als risico-sponsor
  - In welk contract stappen nieuwe generaties nog in?
- **Maatwerk over de levensfase of levensloop**
  - In risicoprofiel
  - In overgang naar pensionering en uitkeringsprofiel
  - In premie-inleg
- **Keuzevrijheid**
  - Gereguleerd, default, keuzestress, kosten, zorgplicht
- **Transparantie**
  - Eenvoud en uitlegbaarheid: zien, begrijpen en vertrouwen
  - Disciplineert beleidskeuzes en beheer

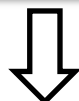

Daarop sluit 'de premieovereenkomst' beter aan

- Kapitaalsopbouw uit premie-inleg
- Individueel inzicht in eigen potje
  - Pensioenrekening leest als bankafschrift
  - Duidelijk wat met je premie gebeurt
  - Duidelijk wat het pensioenfonds voor je verdient en kost
  - Duidelijk hoeveel je bijdraagt aan risicodeling en hoeveel je daaruit krijgt bijgeschreven
- Schokken
  - Langleven pas 'verzekeren' in uitkeringsfase
  - Finmarkten: lopen met uitsmeerregel in je kapitaal
  - Additionele demping uit buffer voor gemene rekening
  - Complexe aansprakenmutatie pas nodig na pensioeningang
- Waarderingsvragen pas bij overgang naar en in uitkeringsfase
- Risicoprofiel en risicodeling zichtbaar inrichten
- Maatwerk en keuzevrijheid/stuurbaarheid (levensfase/levensloop) gemakkelijker in te richten

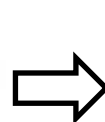
De premieovereenkomst met collectieve risicodeling

doorsneepremie vastgesteld
vanuit een pensioendoel

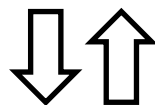

conversie op
pensioendatum
tegen vaste inkooprente

bij/af: bijdrage
risicodeling

reële voorwaardelijke
uitkering met risicodeling

collectief rendement

Pensioenoverzicht leest als bankafschrift

Wat is er afgelopen jaar met uw pensioenrekening gebeurd?

Uw pensioenrekening begin 2014	€	
Bij: ingelegde premie in 2014	€	+
Bij: rendement over 2014	€	+ / -
Af : ingehouden kosten over 2014	€	-
Bij: bijdrage risicodeling	€	+ / -
Uw pensioenrekening eind 2014	€	

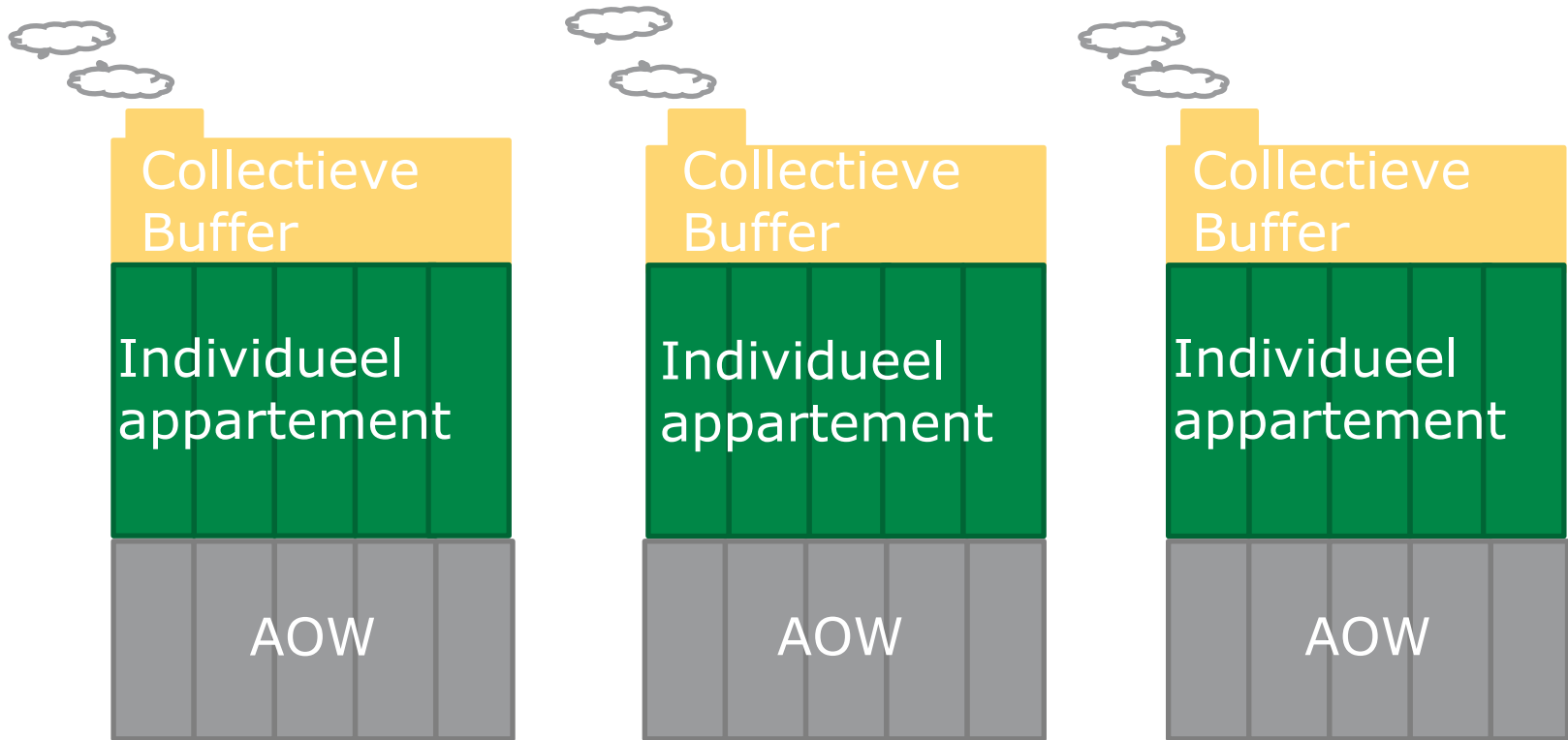
Hoe is uw huidige pensioenrekening tot stand gekomen?

Ingelegde premie 1994-2014	€	
Bij: rendement 1994-2014	€	+ / -
Af : ingehouden kosten 1994-2014	€	-
Bij: bijdrage risicodeling	€	+ / -
Uw pensioenrekening eind 2014	€	

Hoe werkt dat dan: nog veel huiswerk te doen!

- Stop er voldoende premie in
- Blijf van je potje af: het is voor later!
  - Directe communicatie: welk levenslang koopkrachtbestendig pensioen?
- Blijf van de pot af: politieke risico
- Variabele reële annuïteiten in de uitkeringsfase
  - Waardering?
  - Langleven?
  - Uitsmeerregels?
  - Conversietarief?
- Richt beleggingsbeleid in
  - Life-cycle beleggen of life-cycle toerekenen
- Richt de collectieve risicodeling in
  - Met name ook tussen actief en gepensioneerd
  - Bijdrage aan en uit de 'gemene rekening': waar hebben we die voor?

Samen wonen in een eigentijds pensionenhuis

Stel de huisregels vast en bewaak ze!

Laat ik helder zijn, in mijn pensioenhuis van de toekomst worden risico's collectief genomen en gedeeld.

Dat betreft langleven, inflatie, rente, beleggingsrisico's en unknown unknowns.

En als daar subjectieve afspraken voor nodig zijn en discretionaire ruimte, dan gebruiken we die zolang het transparant gebeurt en het collectief die 'afzegt'.

- Stelling 1
  - We waarderen en rekenen ons pensioenstelsel kapot
- Stelling 2
  - Ieder voor zich betekent allemaal te weinig